

Vetenskapstermbanken i Finland i samhällets tjänst

Nordterm 2023-konferensen, 14 juni 2023

Tiina Onikki-Rantajääskö (tiina.onikki@helsinki.fi)

Harri Kettunen (harri.kettunen@helsinki.fi)

tieteentermipankki-info@helsinki.fi

TIETEEN TERMIPANKKI

VETENSKAPSTERMBANKEN I FINLAND
THE HELSINKI TERM BANK FOR THE ARTS AND SCIENCES

Institutet för
språk och
folkminnen

Vårt föredrag

- Den samhälleliga motiveringen och målen för Vetenskapstermbanken i Finland
- Begränsade frivilliga insatser (niche sourcing) som metod för termarbete
- Det nuvarande läget med databasen
- Om användargrupper
- Möjligheter att använda Termbanken speciellt med tanke på samhälleligt genomslag
- Utmaningar i fråga om begränsade frivilliga insatser
- Möjligheter för internationellt samarbete

Bakgrund: Det finska språkets språkpolicyprogram *Finska språkets framtid*

Suomen kielen tulevaisuus. Kielipoliittinen toimintaohjelma. Kotus 2009
<http://scripta.kotus.fi/julk7>

Kielipoliittinen toimintaohjelma

Från bekymmer och principer till handling

- *Nationalspråksstrategi*. Statsrådets principbeslut. Statsrådets publikationer 2021: 87.
- Mål: 2.1. Användningen av nationalspråken som vetenskapsspråk urholkas inte och betydelsen av terminologiarbete ökar
- Ansvar: Rekommendationer till högskolorna som utbildnings- och kulturministeriet kan stärka genom högskolorna
- Av Saarikivis (2023) rapport framgår att studenterna inte kan sin egen disciplins terminologi på nationalspråken, även om det i intervjuer anses vara viktigt att behärska terminologin för att kunna få arbete som expert i det finländska samhället.
- I de intervjuer som finska språkets utredare har gjort dyker frågor om specialbranschens ordföräd ständigt upp
- Helsingfors universitet tar helhetsansvaret för projektet Vetenskapstermbanken, som universitetet för närvarande samordnar på viss tid. På så sätt blir universitetet en föregångare nationellt och internationellt och kan skapa en grund för utveckling och spridning av parallellspråkighet. Terminologiarbetet kan räknas in i undervisnings- och forskningspersonalens totalarbetstid på 1 600 timmar och i doktorandstudierna. (*Helsingfors Universitets språkprinciper* (2014:34) *Från riktlinjer till fungerande flerspråkighet* <http://hdl.handle.net/10138/160446>)

Målen för Vetenskapstermbanken i Finland

- Föra samman aktuell och uppdaterad terminologi från olika discipliner i en enda online service som är öppen för alla
- Stödja och utveckla både (1) nationalspråk och minoritetsspråk såväl som (2) flerspråkighet i akademiska sammanhang
- Främja ny typ av samarbete online och samskrivande som är nyttiga för mångvetenskapliga och tvärvetenskapliga discipliner och forskargrupper
- Främja transparens vid vetenskaplig kunskapsbildning
- Ett verktyg för rättvisa och jämställdhet inom utbildning och öppen vetenskap/kunskap

TIETEEN TERMIPANKKI

VETENSKAPSTERMBANKEN I FINLAND
THE HELSINKI TERM BANK FOR THE ARTS AND SCIENCES

Metod: *niche sourcing*

= Expertgrupper från olika discipliner ansvarar för att skapa innehåll

En öppen terminologisk databas och infrastruktur; en plattform för tvärvetenskapligt samarbete och diskussionsforum för hela samhället

TIETEEN TERMIPANKKI

VETENSKAPSTERMBANKEN I FINLAND
THE HELSINKI TERM BANK FOR THE ARTS AND SCIENCES

Foto: Saara Terva / Alfred Kordelins stiftelse

Termbanken har funnits i tio år och byggs fortfarande upp

- Omfattar över 50 discipliner eller specialbranscher
- Totalt cirka tusen experter
- Ca 45 000 begreppssidor och 300 000 termer (inklusive språkmotsvarigheter)
- Pilotområdena som lanserades 2012 med det högsta antalet artiklar omfattar juridik (ca 2 800), lingvistik (ca 5 100) och botanik (ca 2 700) → biologi (ca 5 200), miljövetenskaper (ca 6 000 sidor) osv.
- Nationellt projekt som koordineras av Humanistiska fakulteten vid Helsingfors universitet; en del av forskningsinfrastrukturen FIN-CLARIAH
- Har finansierats av Finlands Akademi (FIRI) och Helsingfors universitet; tidigare av Kordelin-stiftelsen, Kone-stiftelsen, Finska kulturfonden och flera andra fonder, men ingen permanent finansiering
- Helsingfors universitet har engagerat sig för termbankens fortsättning (= ansvar för koordinering)
- <https://tieteentermipankki.fi>

← → ↻ https://tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu

TIETEEN TERMIPANKKI
VETENSKAPSTERMBANKEN I FINLAND
THE HELSINKI TERM BANK FOR THE ARTS AND SCIENCES

Hae Tieteen termipankista

suomi Luo tunnus ...

AVOIMEN TIETEEN PALKINTO 2022

Blogi: Tieteen termipankille Vuoden avoin oppimis- ja opetuskäytäntö -palkinto [1] [5]

Tämä sivu sisältää muutoksia, jota ei ole merkitty käännettäväksi.

Termipankissa on nyt 44 437 käsitteistä ja 157 682 hakusanaa.

HAE TIETEEN TERMIPANKISTA

SELAÄ TIETEENALOISTA

Alkuperäiskansatutkimus (23 sivua)	Kamppailuntutkimus (76 sivua)	Taloustiede (301 sivua)
Arkeologia (466 sivua)	Kasvatustieteet (290 sivua)	Tekstuaalitieteet (609 sivua)
Avoin tiede (297 sivua)	Kasvitiede (2 685 sivua)	Terminologiaoppi (128 sivua)
Biologia (5 188 sivua)	Kielitiede (5 035 sivua)	Tiedeneuvonta (42 sivua)
Biotekniikka (115 sivua)	Kirjallisuudentutkimus (1 295 sivua)	Tietojenkäsittelytiede (530 sivua)
Elokuv- ja televisiotutkimus (23 sivua)	Kosmologia (114 sivua)	Tähtitiede (1 484 sivua)
Eläinlääketiede (12 sivua)	Käyttätymistieteet (5 sivua)	Uskontotiede (91 sivua)
Eläintiede (3 852 sivua)	Käännöstiede (337 sivua)	Ympäristötieteet (6 063 sivua)
Epidemiologia (1 283 sivua)	Maisemantutkimus (10 sivua)	
Esittävät taiteet (662 sivua)	Mesoamerikan tutkimus (49 sivua)	Muunkieliset
Estetiikka (280 sivua)	Mikrobiologia (1 498 sivua)	Clean Energy Research (207 sivua)
Etelä-Aasian tutkimus (8 sivua)	Oikeustiede (2 813 sivua)	Digital Humanities (1 sivua)
Filosofia (1 274 sivua)	Perinnöntutkimus (38 sivua)	Game Studies (1 sivua)
Folkloristikka (207 sivua)	Selkokielen tutkimus (45 sivua)	Language Technology (278 sivua)
Fysiikka (247 sivua)	Semiotikka (208 sivua)	Politologi (95 sivua)
Geofysiikka (197 sivua)	Sienitiede (597 sivua)	Språkvetenskap (967 sivua)
Geologia (1 479 sivua)	Sosiaalipsykologia (412 sivua)	Terminologiako banks (475 sivua)
Historia (429 sivua)	Sähkötekniikka (169 sivua)	
Ilmatiede (2 100 sivua)	Taidehistoria (617 sivua)	

Tieteen kansallinen termipankki (TTP) rakentaa kaikkien Suomessa harjoitettavien tieteenalojen yhteisen, avoimen ja jatkuvasti päivitetävän termietokannan tiedeyhteisön ja kansalaisten käyttöön. Hanke toteutetaan talkooperiaatteella yhteistyössä koko maan tutkijoiden kanssa. Tieteen termipankin verkkopalvelu avattiin vuonna 2012. Termipankki on edelleen rakentumassa sisällöltään. Termipankissa kunkin alan tutkijat tuottavat sisältöjä alansa aihealueelle. TTP on osa valtakunnallista Fin-Clariah -tutkimusinfrastruktuuriverkostoa ja termipankkia koordinoidaan Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa.

VUODEN AVOIN OPPIMIS- JA OPETUSKÄYTÄNTÖ -PALKINTO 2022

tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvitiede:päälyiskasvi

TIETEEN TERMIPANKKI
VETENSKAPSTERMBANKEN I FINLAND
THE HELSINKI TERM BANK FOR THE ARTS AND SCIENCES

Hae Tieteen termipankista

suomi Luo tunnus

Kasvitiede **Keskustelu** Lue Näytä lomake Näytä historia

päälyiskasvi | päälysvieras | epifyytti

päälyiskasvi
päälysvieras
epifyytti

Määritelmä kasvi tai sieni, joka kasvaa toisen kasvin pinnalla

Selite Päälyiskasvi voi kasvaa esimerkiksi toisen kasvin rungolla, oksalla tai lehdillä. Päälyiskasvi ei ota ravintoa isäntäkasvistaan (vrt. *loiskasvi*) tai muuten vahingoita sitä. Joskus päälyiskasveja saattaa kuitenkin kasvaa niin paljon, että ne häiritsevät isäntäkasvin valonsaantia. Trooppisissa puilla on usein päälykasveina runsaasti saniaisia ja kämmeköitä, ja puiden lehdillä saattaa kasvaa pieniä maksasammalia.

Vieraskieliset vastineet

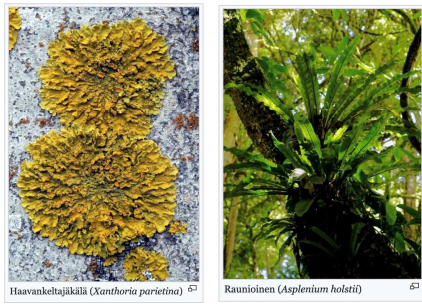
epiphyte englanti
ásæta islanti
epifytt norja
epifyt ruotsi
epifyt tanska

Lähikäsitteet

- hemiedafinen (vieruskäsite)
- epifylli (alakäsite)
- litofyytti (vieruskäsite)
- epipeelinen (vieruskäsite)

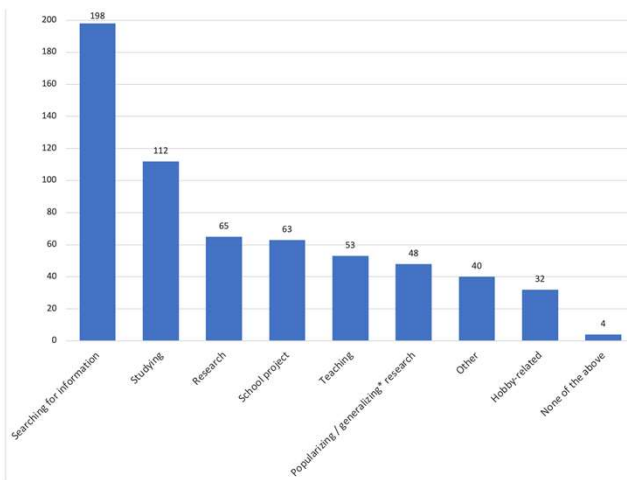
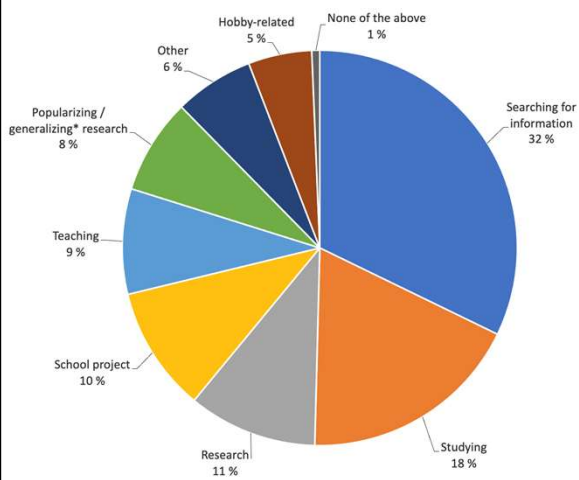
Käytetyt lähteet

BS2001, FN2004, Kalela1971, SLT2006

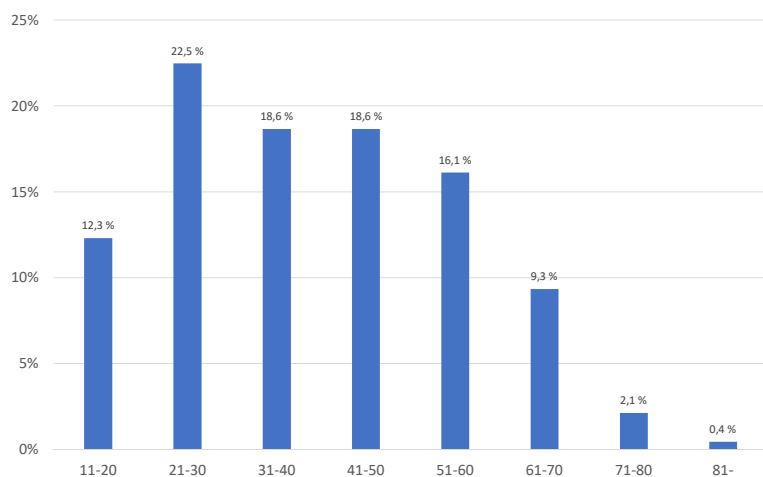
Haavankellajäkälä (*Xanthoria parietina*)
Raunioinen (*Asplenium holstii*)

Huvudorsaken för att utnyttja termbanken (användarenkät 2019, n=236)

*) tutkimuksen yleistäjuistaminen

Vetenskapstermbanken används av personer i alla åldrar

Vetenskapstermbanken
tjänar både det
vetenskapliga
samfundet och
samhället i sin helhet!

Användarenkät: hösten 2019 (n = 236)

Möjligheter att utnyttja Termbanken

Synpunkter på att utnyttja Vetenskapstermbanken i samhället

- Utbildningssystemet, läroboksförfattare,
- Fackboksförfattare, popularisering
- Förståelse av hur vetenskaplig kunskap uppstår
- Pålitlig information
- Utnyttjande av vetenskaplig rådgivning och kunskap
- Översättare
- Ordboksportalen Redfox
- Tillämpningar och språkmodeller som söker automatiskt information på nätet
- Förenlighet mellan elektroniska system förutsätter kompatibel terminologi, termbanken kan här vara behjälplig

← → ↻ 🏠 helsinki.fi/sv/om-oss/det-har-ar-helsingfors-universitet/tre-uppgifter

< Tillbaka

Det här är Helsingfors universitet

Universitetet i siffror

Organisation

Framgång i universitetsrankningar

Specialuppgifter

Fester och traditioner >

Det tvåspråkiga universitet

Tre uppgifter

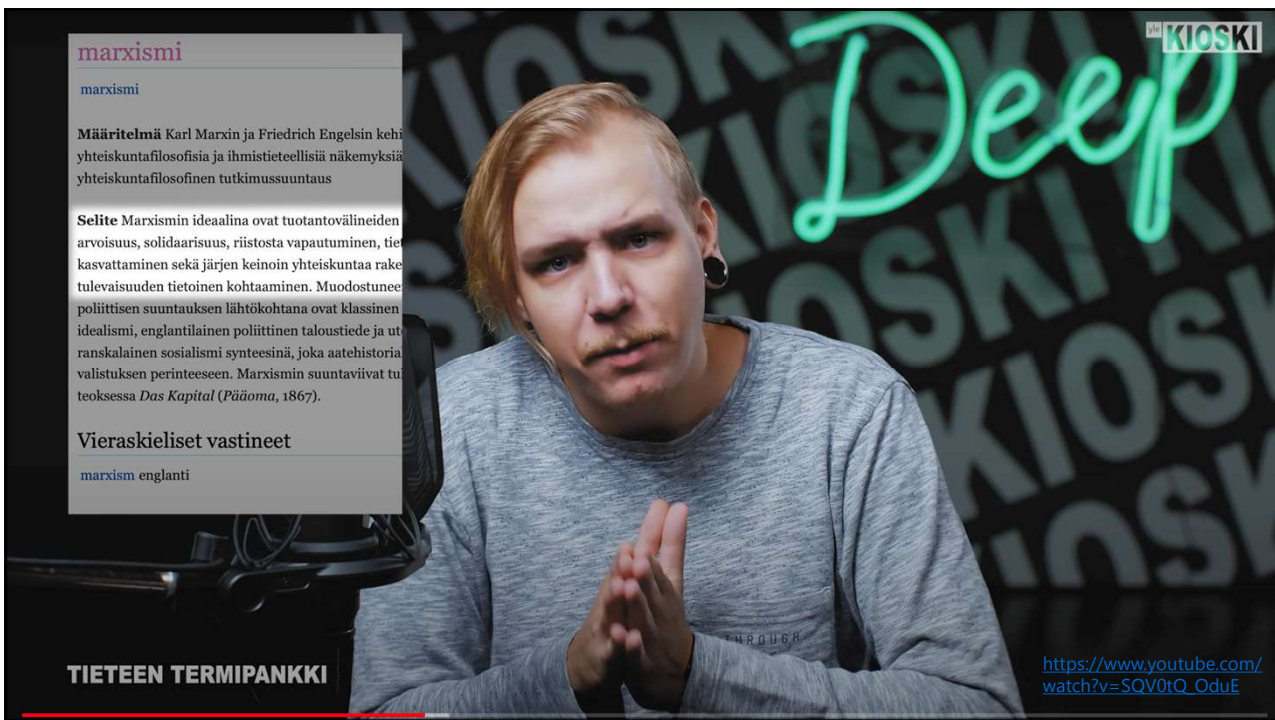
Årsöversikter

UNIVERSITETETS TRE UPPGIFTER

Universitetet har tre uppgifter.

**forskning • undervisning
samverkan med samhället**

marxismi

marxismi

Määritelmä Karl Marxin ja Friedrich Engelsin kehittämä yhteiskuntafilosofia ja ihmistieteellisiä näkemyksiä yhteiskuntafilosofinen tutkimussuuntaus

Selite Marxisin ideaalina ovat tuotantövälineiden arvoisuus, solidaarisuus, riistosta vapautuminen, tiedon kasvataminen sekä järjen keinoin yhteiskuntaa rakentavan tulevaisuuden tietoinen kohtaaminen. Muodostuneen poliittisen suuntauksen lähtökohtana ovat klassinen idealismi, englantilainen poliittinen taloustiede ja utopialainen sosialismi synteessä, joka aatehistoriallisesti valistuksen perinteeseen. Marxisin suuntaaviivat tuotantoteoksessa *Das Kapital* (Pääoma, 1867).

Vieraskieliset vastineet

marxism englanti

TIETEEN TERMIPANKKI

https://www.youtube.com/watch?v=SQV0tQ_OduE

- Vetenskaplig terminologi kan endast skapas av experter inom olika discipliner.
- Begränsade frivilliga insatser (*niche sourcing*) fungerar inte ensamma, utan det behövs mer finansiering för forskare inom olika branscher för att starta termarbetet.
- Flaskhalsen är experternas låga aktivitet. Detta kan åtgärdas genom att termarbetet integreras som en del av forskning och undervisning.
- Universitetens forskare och lärare har inte helt förstått termbankens betydelse för undervisning och för att nå den stora allmänheten.
- En del ser inte nationalspråkens betydelse för vetenskapen (det vore dock möjligt att också göra termarbete på engelska).
- Innehållen i Vetenskapstermbanken kopieras numera till Terminologicentralens termbank TEPA.
- Arbetet visar att det går att nå en gångbar nivå – i synnerhet om termbanken har en medarbetare på heltid som ger terminologiskt stöd och respons på innehållet i termbanken.
- *Niche sourcing* har en självkorrigerande påverkan som fungerar om en kritisk massa bland forskarna deltar i arbetet.
- Termarbetet behöver kontinuitet, resurser för koordinering och finansiering för experter inom olika områden.

Definitions in more than one language (harmonization)

ekologinen jalanjälki

[ekologinen jalanjälki](#)

Definition pinta-alayksikköinä ilmaistu suure, jolla kuvataan ihmisen toiminnan ekosysteemeihin kohdistamaa painetta esim. jonkin valtion tai kunnan alueella

Definition (en) an estimate of human pressure on global ecosystems, expressed in areal units corresponding to the area of biologically productive land required for the effects of human activities of e.g. a country or region

Definition (ee) bioloogiliselt tootliku ala suurus, mida on vaja ühe riigi või elaniku tarvitavate loodusvarade taastootmiseks ning tekkinud jäätmete ohutuks muutmiseks

Ekvivalenter

ecological footprint	englanti
ekoloģiskais pēdas nospiedums	latvia
ekologinis pėdsakas	liettua
empreinte écologique	ranska
ekologiskt fotspår	ruotsi
ökologischer Fußabdruck	saksa
экологический след	venäjä
ökoloogiline jalajälg	viro

Definitions in more than one language (harmonization)

energy weather forecast

[energy weather forecast](#)

Definition sääennusteeseen perustuva aurinko- ja tuulivoimaennuste, joka kertoo auringonpaisteen ja tuulen kilowattitunneiksi muunnettuina esimerkiksi seuraavan 24 tunnin aikana

Definition (en) a weather forecast converted into a solar and wind energy production forecast, which gives the sunshine and wind converted into kilowatt hours, for example, over the next 24 hours

Explanation Vaihtelevien uusiutuvien energialähteiden, kuten tuuli- ja aurinkovoima, tuottamaa energiamäärää ei voida kontrolloida, mutta se voidaan ennustaa lyhyelle ajanjaksolle perustuen tarkkoihin sääennusteisiin ja tietoihin aurinko- ja tuulivoimaloista.

Explanation (en) Variable renewable energy sources do not generate energy in a constant and controllable way. However, based on very detailed weather forecasts and data on photovoltaic and wind power plants energy from variable energy sources can be predicted for a short period of time.

Additional Information Energiasääennuste. BCDC Energia. <http://www.bcdcenergia.fi/energiasaa/>

Equivalents

[energiasääennuste suomi](#)

Related Concepts

- [energy weather](#) (alakäsite)
- [variable renewable energy](#) (funktiosuhde)

Möjligheter för internationellt samarbete

- Flerspråkiga egenskaper
  - Översättningsmotsvarigheter på olika språk (termernas översättningsmotsvarigheter)
  - Definitioner på flera språk
  - Ämnesområden som utgår från flera språk
  - Kopiering eller tillämpning av plattformen
- Följande språk och områden har visat intresse:
  - De samiska språken
  - Färöarna, Estland, Kina
  - Överhuvudtaget små språk och flerspråkiga områden där man använder olika språk i utbildningssystemen och forskning och utveckling

tak!
tack!
takk!
kiitos!

TIETEEN TERMIPANKKI

VETENSKAPSTERMBANKEN I FINLAND
THE HELSINKI TERM BANK FOR THE ARTS AND SCIENCES

Publications:

<https://tieteentermipankki.fi>

- Nilsson, Henrik & Antti Kanner & Tiina Onikki-Rantajääskö 2016: Post och bank – om lagring av terminologi, den svenska Rikstermbanken och den finska Vetenskapstermbanken. - Pilke, Nina & Niina Nissilä (red.), *Tänka termer - Terminologihänsyn i nordiskt perspektiv*. VAKKI Publications Nr. 5. Vaasa. Ss. 100-136.
- Enqvist, Johanna & Tiina Onikki-Rantajääskö 2019: Questions of scientific communications and research ethics at the Helsinki Term Bank for the Arts and Sciences. <https://www.vastuullinentiede.fi/en/publishing/questions-scientific-communications-and-research-ethics-helsinki-term-bank-arts-and-sciences>
- Enqvist, Johanna & Tiina Onikki-Rantajääskö & Kaarina Pitkänen-Heikkilä 2021: Terminology work as open, communal and collaborative crowdsourcing practice of academic communities. *Terminology* 27 (1): 56-79.
- Tieteen termipankin blogi: <https://blogs.helsinki.fi/tieteentermipankki>

HELSINGIN YLIOPISTO

Open
Science

ALFRED
KORDELININ
SÄÄTIÖ

SUOMEN AKATEMIA

FIN-CLARIN

Institutet för
språk och
folkminnen

Vetenskapstermbanken i Finland i samhällets tjänst

Nordterm 2023-konferensen, 14 juni 2023

Tiina Onikki-Rantajääskö (tiina.onikki@helsinki.fi)

Harri Kettunen (harri.kettunen@helsinki.fi)

tieteentermipankki-info@helsinki.fi

TIETEEN TERMIPANKKI

VETENSKAPSTERMBANKEN I FINLAND
THE HELSINKI TERM BANK FOR THE ARTS AND SCIENCES

i Institutet för
språk och
folkminnen

